

KONSENSUS- KONFERANSEN

Om behandling av depresjon i allmenn- praksis

Av Tone Skjerven
og Frode Forland

I forrige nummer av bladet meldte vi at vi ville komme tilbake med stoff fra konsensuskonferansen om behandling av depresjon i allmennpraksis som ble holdt i Oslo 9.-10. november 1999. Vi presenterer her en kort omtale av faglige og metodiske hovedelementer sett fra vårt synspunkt. I tillegg presenterer vi to sentrale innlegg fra konferansen representert ved allmennpraktikeren og brukeren; «Hvordan diagnostiseres depresjon i allmennpraksis» av kommunelege Eivind Vestbø og «Pasienten sitt møte med behandlingsapparatet» av leder for Mental helse Erling Jahn.

Innleggene er for såvidt typiske for konferansen. Det ene refererer til en del sentral litteratur på området og bruker praksis som grunnlag for vurderinger som kommer fram. Det andre bærer mer preg av å være et fagpolitisk innspill fra en brukerorganisasjon. Det var et omfangsrikt faglig program for konferansen med mange kjente forelesere, men bemerkelsesverdig dårlig oppslutning om konferansen fra fagmiljøene, både fra psykiatrien og fra allmennmedisin. Var forarbeidet godt nok forankret i de allmennmedisinske fagmiljøene, eller

er det den litt spesielle formen med et opponentpanel og rapportsskriving i etterkant som gjør det fremmed for praktikerne?

Etter vårt syn var konferansen faglig spennende, men metodisk problematisk. Den bar preg av at det var gitt for løse bestillinger til foredragsholderne om behovet for klargjøring av det metodiske og kunnskapsmessige grunnlaget for innleggene (i alle fall forholdt foredragsholderne seg løst til en eventuell klar bestilling). Det var for mye udokumentert synsing, referanser kun til egne forskningsprosjekter, og for mange gulnede ark og slitte foiler fra professorkorpset. Et hederlig unntak var professor Ulrik Malt som presenterte stoffet på en slik måte at det var mulig for deltakerne å kunne forholde seg til det vitenskapelige grunnlaget konklusjonene bygget på. For øvrig vil vi påpeke at allmennlegene hadde gjennomgående godt forberedte innlegg.

Spørsmålene

En konsensuskonferanse har som mål å finne fram til nasjonal enighet på kontroversielle og viktige helse spørsmål. Spørsmålene som var stilt av Forskningsrådet i forkant av denne konferansen var mange og vide og derfor vanskelige å få besvart med den metoden som en konsensuskonferanse er:

- Øker forekomsten av depresjon i befolkningen?
- Blir depresjon underdiagnostisert eller overdiagnostisert av norske allmennpraktikere?
- Overbehandles milde depresjoner og normal nedstemthet med nyere antidepressiva?
- Hvor effektiv er ikke-medikamentell behandling mot depresjon, og når bør ulike behandlingsformer kombineres?
- I hvilken grad får alvorlig deprimerte mennesker korrekt diagnose og behandling?
- Hvilke samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser har den økte bruken av nyere antidepressiva?
- Hva er de viktigste oppgavene for forskning og kunnskapsutvikling i tilknytning til behandling av depresjon?

Noen bruddstykker

Et sentralt spørsmål som illustrerer problemets omfang, er om vi er enige om hva vi snakker om når vi snakker om depresjon. Inger Sandanger fra Rikstrygdeverket pekte på dette dilemmaet når hun hevdet at den 'ontale tilnærming' til begrepet er lite omtalt; «hva er dette?», mens den 'epistemologiske tilnærming', «kunnskap om dette», er mye omtalt. De forskningsmessige konsekvensene av denne tilnærmingen er at vi ikke kan måle direkte det vi er ute etter, men kun indikatorer for det vi vil undersøke. Denne pro-

blemstillingen bør stå sentralt når panelet skal vurdere innleggene og forsøke å besvare spørsmålene i etterkant av konferansen. Vestbø har grepet noe av dette når han konkluderer med at depresjoner er både under- og overdiagnostisert i allmennpraksis.

I tillegg til disse faglig-filosofiske dilemmaer, nevnes kort forholdet til legemiddelindustrien gjennom informasjonsrådgiver Kim Hannisdal i Kreab AS sitt innlegg:

«Medienes behandling av medisinske temaer passer som hånd i hanske til legemiddelindustriens markedsføring av nye legemidler. Biokjemiske og fysiologiske forklaringer på sykdom er blitt enerådende både blant medisinske fagfolk og lekfolk, og *legemidlet* er blitt hovedsvaret på publikums forventninger om en løsning på deres helseproblemer. Legemiddelindustrien får ofte entusiastisk hjelp fra pressen til å spre denne virkelighetsoppfatningen. Når du har en hammer, ser alle oppgaver ut som en spiker».

Morten Lindbæk fra Universitetet i Oslo pekte på noe av det samme når han viste at små forskyvninger av indikatorene på depresjonsskalaen gir tilfang av mange nye pillebrukere. Vi må da spørre oss om dette er en praksis vi skal og kan gå god for, eller om vi nå må sette et kritisk lys på en slik utvikling.

Vanskelig å konkludere

Vi tror det blir en svært vanskelig jobb for det potente panelet å trekke gyldige konklusjoner for praksis ut fra det som ble presentert på Soria Moria den 9. og 10. november 1999. Vi ser med spenning fram til rapporten kommer, og er også spent på hvilken strategi Forskningsrådet vil bruke for å implementere resultatene fra konferansen i praksis.

Vi tror at denne formen for konferanser i framtida kun har sin berettigelse dersom det blir brukt en systematisk og eksplisitt metode for innsamling og analyse av foreliggende kunnskap. Med det som utgangspunkt, kan det i mange og viktig spørsmål fortsatt være behov for å drøfte seg fram til en konsensus om hvordan denne kunnskapen skal forstås og appliseres på norske forhold. Det er også mange spørsmål som helsetjenesten må forholde seg til der det ikke finnes god vitenskapelig dokumentasjon. Likevel må avgjørelser tas av helsepersonell. I slike spørsmål kan også konsensuskonferanser være til hjelp. Det blir da viktig å være tydelig på hva diskusjonen dreier deg om, faglig kunnskap, verdier, prioriteringer eller ressurser. Når beslutningsgrunnlaget er eksplisitt, kan tilhører og panel forholde seg til det, og enigheten eller uenigheten blir avklart og konklusjoner kan bli til hjelp for helsetjenesten og brukerne.